

KLAGANDE

Allmänna ombudet för socialförsäkringen

MOTPART

Simon Rinman, 19910512-3575

God man: Birgitta Rinman

Ombud: Jur.kand. Anna Lejon
Iustitia Assistans AB

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Linköpings dom den 23 september 2020
i mål nr 3396-19, se bilaga A

SAKEN

Assistansersättning

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten avslår överklagandet.

YRKANDEN M.M.

Allmänna ombudet för socialförsäkringen yrkar att kammarrätten, med upphävande av underinstansernas avgöranden, ska förklara att Simon Rinman inte har rätt till ett högre timbelopp från och med februari 2019.

Simon Rinman motsätter sig ändring av förvaltningsrättens dom.

VAD PARTERNA ANFÖR

Allmänna ombudet

Om höga lönekostnader till följd av att assistans lämnas på obekväm arbetstid kan vara särskilda skäl enligt 51 kap. 11 § socialförsäkringsbalken, SFB, för ett högre timbelopp, behöver det klargöras när lönekostnaden är av sådan storlek att det är fråga om särskilda skäl. Vid Försäkringskassans beslutsfattande har avgörande vikt lagts vid om en *tillräckligt stor del* av assistansen utförs på obekväm arbetstid. Eftersom uttrycket inte är närmare definierat i lagtexten eller i förarbetena framstår det som tveksamt om det ska tillmätas en sådan avgörande betydelse

Som lagtexten och förarbetena ger uttryck för är ett högre timbelopp ett undantag från huvudregeln. Det torde inte vara ovanligt att assistans utförs på obekväm arbetstid. För att det ska vara fråga om en sådan individuell prövning och speciella omständigheter som uttrycket *särskilda skäl* antyder, bör krävas att den försäkrade har ett behov av två assistenter under dygnsvilan och därmed höga lönekostnader. Såvitt framgår är inte Simon Rinman beviljad dubbel assistans under dygnsvilan och bör därför inte vara berättigad till ett högre timbelopp.

Simon Rinman

Det har i hans fall gjorts en individuell bedömning och endast det skälet att allmänna ombudet anser att Försäkringskassans bedömningsmetoder tycks otydligt formulerade kan i en rättsstat omöjligt vara tillräckligt för att domstolen ska upphäva ett gynnande beslut med en retroaktiv effekt.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Assistansersättning lämnas med ett schablonbelopp per timme som varje år bestäms av regeringen. Beloppet beräknas med ledning av de uppskattade kostnaderna för att få assistans. Om det finns särskilda skäl kan ersättningen lämnas med ett högre timbelopp. Denna möjlighet infördes för fall där den fastställda schablonnivån är otillräcklig med hänsyn till den ersättningsberättigades särskilda behov (jfr prop. 1996/97:150 s. 138 och 1996/97:SoU7y s. 7).

Frågan i målet är om, och i så fall när, höga lönekostnader för assistenters obekväma arbetstid kan utgöra sådana särskilda skäl för att lämna ett högre timbelopp enligt 51 kap. 11 § andra stycket SFB.

Lönetillägg för arbete under obekväm tid är som huvudregel en lönekostnad som ska täckas av schablonbeloppet (jfr 51 kap. 11 § första stycket SFB och 5 a § första stycket 1 förordningen [1993:1091] om assistansersättning). Den ersättningsberättigade kan dock ha ett behov av assistans under obekväm arbetstid som medför kostnader som klart går utöver uppskattade kostnader för att få assistans. Schablonersättningen är då otillräcklig med hänsyn till den ersättningsberättigades särskilda behov och ett högre timbelopp bör kunna beviljas.

En individuell bedömning ska göras avseende huruvida det i ett enskilt fall finns särskilda skäl att bevilja ett högre timbelopp med anledning av höga

s.k. OB-tillägg (jfr 1996/97:SoU7y s. 7). I aktuellt fall avser mer än hälften av de assistanstimmar som Simon Rinman är beviljad obekväm arbetstid. Under sådana förhållanden anser kammarrätten att det finns särskilda skäl att lämna assistansersättning med ett högre timbelopp än vad som följer av schablonen (jfr prop. 2017/18:175 s. 9). Mot denna bakgrund samt med hänsyn till att det allmänna ombudet inte har ifrågasatt det beviljade timbeloppet som sådant, ska överklagandet avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 4).

Cathrine Rosell
kammarrättsråd
ordförande

Linda Svärd
kammarrättsråd
referent

Jesper Blomberg
kammarrättsråd

Helen Landström
föredragande jurist

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I LINKÖPING****DOM**
2020-09-23
Meddelad i LinköpingMål nr
3396-19**KLAGANDE**

Allmänna ombudet för socialförsäkringen

MOTPART

Simon Rinman, 19910512-3575

God man: Birgitta Rinman

Ombud: Jur.kand. Anna Lejon

ÖVERKLAGAT BESLUT

Försäkringskassans beslut 2019-03-26

SAKEN

Assistansersättning

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår överklagandet.

BAKGRUND, YRKANDEN M.M.

Simon Rinman är beviljad assistansersättning med ca 174 timmar per vecka. Han har ansökt om högre timbelopp än schablonbeloppet från och med februari 2019 på grund av högre lönekostnader under obekväm arbetstid.

Försäkringskassan beslutade den 26 mars 2019 att bevilja Simon Rinman preliminärt högre timbelopp än schablonbeloppet för lön i form av tillägg för obekväm arbetstid. Beloppet bestämdes till 324,09 kr per assistanstimme för 2019 och från och med februari 2019.

Allmänna ombudet yrkar att beslutet ska upphävas och att rätten ska förklara att Simon Rinman inte är berättigad till högre timbelopp än schablonbeloppet från och med februari 2019. Allmänna ombudet uppger bl.a. följande. Frågan i målet är om ökade lönekostnader till följd av att assistans utförs på

Dok.Id 449827

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 406 581 04 Linköping	Brigadgatan 3	013-25 11 00 E-post: forvaltningsratten@linkoping.dom.se www.forvaltningsratten@linkoping.dom.se		måndag–fredag 08:00–16:00

obekväm arbetstid är sådana särskilda skäl att ett högre timbelopp kan lämnas. Assistansersättningen ska utges med ett bestämt timbelopp om det inte finns särskilda skäl för att bevilja ett högre belopp per timme. Någon ytterligare ledning ges inte i lagtexten när det kan vara fråga om särskilda skäl. Lagstiftaren synes ha varit medveten om att vissa assistansberättigade hade ett behov som inte skulle kunna täckas av schablonbeloppet. Fanns det ett behov av en särskilt kvalificerad assistent, assistenter som krävde särskild utbildning eller liknande, kunde ett högre timbelopp lämnas. (Se prop. 1996/97:150 s. 138). Försäkringskassans normering innebär att de undantag som nämns i förarbetena har utvidgats till att avse fler situationer för när det kan finnas särskilda skäl. En sådan situation som av Försäkringskassan ansetts utgöra särskilda skäl är om en tillräckligt stor del av assistansen utförs på obekväm arbetstid. Eftersom de exempel som ges i förarbetena inte utgör en uttömmande lista, är en sådan tillämpning naturligtvis möjlig. Efter en prövning i det enskilda fallet kan det finnas fler situationer där det kan vara fråga om särskilda skäl (jfr RÅ 2004 ref. 16). Det är därför möjligt att beakta högre lönekostnader i form av tillägg om en stor del av assistansen utförs på obekväm arbetstid. Även om det är möjligt att anse att särskilda skäl är uppfyllda när assistansen utförs på obekväm arbetstid, är nästa fråga om det är lämpligt. Flertalet av de som är berättigade till assistansersättning torde ha ett behov av assistans även på obekväma arbetstider eftersom hjälpbehovet inte enbart borde uppkomma under dagtid måndag till fredag. Kostnader för OB-tillägg borde därför vara relativt vanligt förekommande. Detta talar för att sådana kostnader är något som lagstiftaren beaktat och därmed borde ingå i schablonbeloppet. Enbart den omständigheten att assistans utförs på obekväm arbetstid och medför högre kostnader i form av OB-tillägg borde därför inte vara särskilda skäl. Om det däremot finns behov av t.ex. två assistenter under dygnsvilan skulle det kunna vara en sådan situation där kostnaden i form av OB-tillägg för den extra assistenten utgör särskilda skäl för att bevilja den försäkrade ett högre timbelopp. Även begreppet "särskilda

skäl" talar för en viss restriktivitet i tillämpningen. Den i målet aktuella situationen synes vara vanligt förekommande, varför det kan ifrågasättas om det görs en sådan prövning i det enskilda fallet som det förutsätts enligt bestämmelsen i 51 kap. 11 § andra stycket SFB (jfr RÅ 2004 ref. 16). Såvitt framgår är Simon Rinman beviljad dubbel assistans med sex timmar per vecka under vaken tid, men inte under dygnsvilan. Han bör därför inte vara berättigad till ett högre timbelopp. Försäkringskassans beslut ska därför upphävas.

Simon Rinman motsätter sig ändring av beslutet och uppger bl.a. följande. Försäkringskassans allmänna råd (FKAR nr 2008:3, s. 1), rättsliga vägledning (2003:6 version 23) och blanketten för ansökan om förhöjt timbelopp (FK3051) anger alla OB-tillägg som ett exempel på en faktor som ger rätt till förhöjt timbelopp. Som enskild ska han kunna förvänta sig att myndighetens angivna kriterier för att få förhöjt timbelopp är vad som ligger till grund för hans rätt till detsamma. Lagtexten må vara mer allmänt utformad men genom praxis har det fastställts att om en tillräckligt stor del av assistansen utförs under obekväm arbetstid, ska den enskilde ha rätt till ett förhöjt timbelopp för att täcka ökade lönekostnader. Endast det faktum att något är vanligt förekommande kan inte innebära att det inte är ett särskilt skäl. Han uppfyller de krav som såväl lagstiftning och praxis ställer upp och därför bör domstolen avslå allmänna ombudets överklagande.

SKÄLEN FÖR RÄTTENS AVGÖRANDE

Enligt 51 kap. 11 § SFB lämnas assistansersättning med ett särskilt angivet belopp per timme. Det eller de belopp som assistansersättning lämnas med ska för varje år bestämmas som schablonbelopp som beräknas med ledning av de uppskattade kostnaderna för att få assistans. Om det finns särskilda skäl kan ersättning till en försäkrad efter ansökan lämnas med ett högre belopp än det schablonbelopp med vilket assistansersättning ska lämnas till den försäkrade enligt vad som följer av första stycket. Ersättningen får dock inte överstiga schablonbeloppet med mer än 12 procent.

Bestämmelsen ger inte någon närmare vägledning i fråga om vad som kan anses utgöra särskilda skäl för att bevilja assistansersättning med högre belopp än schablonbeloppet. Bestämmelsen infördes i samband med schabloniseringen av timersättningen i LASS. I förarbetena (prop. 1996/97:150 s 138) uttalas bl.a. följande. Genom förändringen kommer assistansersättning att lämnas med ett visst bestämt belopp per timme oberoende av vilka kostnader för assistansen som den ersättningsberättigade faktiskt har haft. Den ersättningsberättigade behöver bara redovisa hur många assistanstimmar som har utförts för att erhålla assistansersättningen. Inom ramen för det fastställda beloppet får den assistansberättigade själv avgöra hur stor del av beloppet som skall användas till lön och andra anställningskostnader och hur mycket som skall användas till administration och andra kringkostnader. Om den ersättningsberättigade är i behov av en särskilt kvalificerad assistent, assistenter som behöver särskild utbildning eller dylikt, kan det undantagsvis förekomma att den fastställda ersättningsnivån är otillräcklig. Det införs därför en möjlighet för Försäkringskassan att efter ansökan medge att det fastställda beloppet får överskridas - dock med högst 12 procent. Många av dem som behöver flest assistanstimmar väljer att få sin assistans organiserad av brukarkooperativ. Bland dessa personer torde det finnas många som kan anföra särskilda skäl för högre ersättning.

Parterna i målet delar bedömningen att gällande rätt ger utrymme för Försäkringskassans tillämpning. Förvaltningsrätten finner inte skäl att frångå denna samstämmiga mening.

Allmänna ombudets skäl för att högre ersättning ändå inte bör beviljas av nu berörda kostnader utgår från uppfattningen att det inte är lämpligt med hänsyn till att arbete på obekväm arbetstid är situationer som är vanligt förekommande och eftersom regeln bör tillämpas med viss restriktivitet.

Förvaltningsrätten noterar att Försäkringskassans bedömning av vad som kan vara utgöra särskilda skäl - om en tillräckligt stor del av assistansen utförs på obekväm arbetstid - fanns i Försäkringskassans numera upphävda allmänna råd om (RAR 2002:6) om assistansersättning. Regleringen där har i stort godtagits av domstolarna även om den inte varit bindande. Frågan om högre timbelopp kan medges för obekväm arbetstid har inte varit föremål för HFD:s prövning. Genom RÅ 2004 ref.16 får det anses stå klart att kostnader för arbetsledning kan vara särskilda skäl för att medge förhöjd ersättning. Särskilda skäl kan således vara även andra kostnader än sådana som exemplifieras i förarbetena och som är relativt vanligt förekommande.

Förvaltningsrätten delar visserligen allmänna ombudets uppfattning att det finns utrymme för överväganden kring om Försäkringskassans tillämpning är lämplig. Enligt förvaltningsrättens mening finns inom ramen för den lämplighetsprövning som bör göras av domstol i mål av detta slag inte anledning att frångå Försäkringskassans bedömning. Ett förhållande som kan utgöra särskilda skäl för högre timbelopp än schablonbeloppet får således anses vara när en tillräckligt stor del av assistansen utförs på obekväm arbetstid. Det finns inte skäl att ifrågasätta att Simon Rinmans förhållanden motsvarar en sådan situation. Försäkringskassans beslut att bevilja honom ersättning med högre belopp och på det sätt som skett ska därför inte ändras.

HUR DOMEN ÖVERKLAGAS

Information om överklagande finns i bilaga 2 (FR-12)

Mats Edsgården

Chefsrådman

I avgörandet har även nämndemännen Pär Svenningsson, Charlotte Ekström Lindén och, Monica Malmqvist deltagit.

Hur man överklagar

FR-12

Vill du att beslutet ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 2 månader

Tiden räknas oftast från den dag som du fick del av det skriftliga beslutet. I vissa fall räknas tiden i stället från beslutets datum. Det gäller om beslutet avkunnades vid en muntlig förhandling, eller om rätten vid förhandlingen gav besked om datum för beslutet.

För en part som företräder det allmänna (till exempel myndigheter) räknas tiden alltid från den dag domstolen meddelade beslutet.

Observera att överklagandet måste ha kommit in till domstolen när tiden går ut.

Vilken dag går tiden ut?

Oftast är sista dagen för överklagande exakt 2 månader från det datum som tiden börjar räknas.

Exempel: Du fick del av beslutet den 21 december
→ tiden går ut den 21 februari.

Om samma datum inte finns i slutmånaden går tiden i stället ut på slutmånadens sista dag.

Exempel: Du fick del av beslutet den 31 december
→ tiden går ut den 28 februari.

Är sista dagen en lördag, söndag eller helgdag, mid-sommarafton, julafton eller nyårsafton, räcker det att överklagandet kommer in nästa vardag.

och varför du tycker att kammarrätten ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).

3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.

Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skicka eller lämna in överklagandet till förvaltningsrätten. Du hittar adressen i beslutet.

Vad händer sedan?

Förvaltningsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att beslutet gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar förvaltningsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till kammarrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning kan även kammarrätten skicka brev på detta sätt.

Så här gör du

1. Skriv förvaltningsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att beslutet ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha

Prövningstillstånd i kammarrätten

När överklagandet kommer in till kammarrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Kammarrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att förvaltningsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om förvaltningsrätten dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller det överklagade beslutet. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med förvaltningsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i beslutet.

Mer information finns på www.domstol.se.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten*.

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom två månader* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

För en enskild klagande är sista dagen för överklagande två månader från den dag då han/hon fick del av kammarrättens beslut. Om klaganden fick del av kammarrättens beslut t.ex. den 30 juni måste skrivelsen med överklagande ha kommit in senast den 30 augusti. Om klaganden fick del av beslutet t.ex. den 31 juli, som inte har någon motsvarighet två månader senare, löper tiden i stället ut på slutmånadens sista dag, dvs. i det här exemplet den 30 september. Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter;

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nå för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.